

Doina PAPP

Mănuși „glacé” și praf de pușcă

La vremea apariției acestei piese (1962), considerată o reușită teatrală, autorul ei nutrea convingeri proletare și se răzvrătea împotriva sistemului castelor din Anglia, întreținut și de armată. Mai era și antimilitarist, iar atitudinea sa era în favoarea tuturor rebelilor pe care-i cultivă în piesele lor „tinerii furioși”. Un astfel de rebel e și *Pip*, fiu de bancher care preferă să fie simplu recrut și să adere la morala: „nașteți copii și mâncați cartofi prăjiți cu orice...” Citită așa, piesa lui Wesker nu putea produce spectatorului de azi decât un interes vag și sentimentul că ne aflăm în fața unei scrieri datate pe care chiar celebrul ei autor a depășit-o de mult.

Regizoarea Alice Barb ne spune, însă, că n-a fost preocupată de mesajul original al *Cartofilor...* (cum putea oare fi el evitat?) și a interpretat piesa ca pe un poem inițiativ, mai exact un requiem în memoria copilăriei pierdute. Armata i-a servit pentru asta drept cadru, mai cu seamă armata engleză care ilustrează atât de bine stilul de viață al insularilor. Eleganța, pedanteria ceva cam snoabă, culorile senine ale uniformeii celei mai „subțiri” armate – aviația – creează un ambiant sugestiv pentru „un real grad de civilizație din viața de zi cu zi a englezilor”, caracterizat și de „un anume umor, o atmosferă de toleranță, decență și relaxare” pentru care Wesker e sigur că plătește un preț prea mare. Adică agresiunea psihologică asupra adolescenților care nu-și recunosc printre aceste uniforme, idealul. Între Crăciun și Revelion – copertile temporale ale acțiunii – reprezentând cantonamentul recruților, regizoarea urmărește, așadar, drumul intrării în viață a acestor tineri, cu încercările pe care legea cazonă le presupune. De la copilăria nevinovată la maturitatea prea știu-

toare, transformarea e, mai degrabă, un regres în plan uman și afectiv și spectacolul vrea să-l puncteze construind, în pandant cu realitate ostilă, o lume de vis, pură și imaculată în care par a se prelungi jocurile copilăriei. „Soldații” dorm sub aceeași plapumă și visează că sunt bebeluși, într-unul dintre cele mai frumoase momente ale reprezentației, când scena e traversată de landouri cu danteluțe fine plimbate de gradați spilcuiți. Joaca se-ngroașă, însă, când recruții trebuie să înfigă baioneta în păpușa de cârpă. Să ne închipuim că... Între vis și realitate, regizoarea pendulează cu grație, dar contrapunctul poetic dominant nu e contracarat de tensiunea care ar trebui să se acumuleze din confruntarea cu experiențele dure și încercările provocate tocmai de dorința de a se manifesta liber, de a contrazice regulamentul și norma. Risipind talent și fantezie, talentata regizoare compune imagini admirabile, dezvoltând un stil coerent, măsurat și expresiv. Prin scenă plutește silueta unei balerine-acrobate, mirese fantomatice coboară de la podul scenei pentru a se însoți cu recruții. În plus, probându-și încă o dată cultură muzicală, folosește pentru ilustrații teme dintr-o lucrare de referință, chiar mai puțin cunoscută publicului larg – *Requiemul* de Andrew Lloyd Weber. Scena se umple purificator de zăpadă, la început (chiar dacă am mai văzut asta la Lev Dodin, în *Gaudeamus*), iar cerul se dezvelește, la sfârșit, albastru deasupra noastră, date fiind și posibilitățile unice ale Sălii Majestic, care deține un dispozitiv de decapotare a tavanului. Cum în zilele în care a avut loc premiera trăiam cu toți groaza terorismului dezlănțuit asupra Americii, nu s-ar putea spune că efectul a fost chiar cathartic.

În acest cadru artistic foarte elaborat ar fi trebuit să fie, totuși, și ceva viață, să crească povestea fiecăruia dintre cei prin intermediul cărora autorul ar vrea să ne convingă că ideile sale, nu neapărat socialiste, ci general-umane despre bărbăția celor care învață în armată o astfel de supunere, prețuindu-se mai mult pe sine și pe omul de aproape. Deși autorul a destinat fiecăruia o biografie și un traseu distinct, iar regizoarea le-a hărăzit un destin și mai dramatic decât l-a imaginat autorul, omorându-l între altele pe *Smiler*, în reprezenatație aceste evoluții nu sunt motivate, poate și pentru că distribuirea actorilor a mizat pe lipsa lor de experiență sinonimă unei naivități care n-a fost în toate cazurile suficientă. Se detașează vizibil de „pluton” Marius Stănescu (*Pip*), deși nici el nu e ca alte ori, convingător și sigur de sine. În această variantă de spectacol, *Pip* nu-și mai trădează camarazii ascultând de glasul sângelui albastru (în piesă trece de partea ofițerilor) și, poate, postura de leader de ocazie pe care o experimentează cu cinism personajul ar fi mai interesantă pentru acest actor special, obișnuit cu provocările subtile. Altminteri, fronda lui e sobră, iar drumul spre ceilalți cu care se solidarizează în final are o evoluție atașantă. Petre Nicolae merge și el pe datele naturale fizice și temperamentale care-l ajută să ilustreze franchețea populară a lui *Charlie*. Are mai puțin haz decât i-ar fi trebuit personajului în perpetua lui stare dubitativă, dar comunică cu sinceritate cu ceilalți. Pavel Bartoș pedalează pe stângăciile de domnișoară care-l fac pe *Andrew*, în mod justificat, ținta înclinațiilor pederaste ale *Ofițerului pilot*, dar nu găsește prea multe nuanțe în exprimarea derutei de care e cuprins. Ceilalți interpreți ai grupului de soldați, în schimb, abia de se pot reține, datorită unui joc lipsit de relief. Interpretul lui *Smiler*, Aurelian Bărbieru, un personaj

foarte generos pe care orice montare a acestei piese îl impune, este și el șters, în ciuda soluțiilor propuse de regizoare, care-i modifică în tragic destinul. Rămâne să admirăm desenul sângelui pe albul zăpezii și desăvârșita armonie de tonuri din costumele create de arhitectul Cătălin Arbore, autorul scenografiei. Grupul ofițerilor, în superbă ținută de gală (chiar și ghipsul lui Geo Costiniu e de bonton) e interpretat de actorii experimentați ai Teatrului Odeon, cu vădită știință a prezenței scenice chiar și când aceasta este stânjenită de rol. De aici și sentimentul (poate dorit) al interșanjării care-l transmit unele dintre intrările și ieșirile din scenă ale acestora. Se detașează vădit Mircea Constantinescu, acest minuțios creator al rolurilor de culoare, profesionist desăvârșit pe orice partitură, întinsă sau mică. Gelu Nițu sugerează stările contradictorii ale caporalului care trăiește printre soldați, fără a le decupa întotdeauna pregnant. O plutire la suprafața rolului se sesizează și în interpretarea lui Șerban Ionescu, care joacă aici economicos, neangajat, fără chef. „Stilul englezesc” se răzbună parcă, conștient sau nu, vidând adeseori de substanță piesa în favoare unor caligrafii scenice, ce-i drept, spectaculoase (vezi ceremonialul cupelor de șampanie sau cel al înălțării drapelului englezesc!!!). Ca și propensiunea spre poezie a acestui spectacol, imaginile lui frumoase forțază realitatea, operând cu mânuși glacie acolo unde, de fapt, miroase a sânge și a praf de pușcă.

Teatrul Odeon – Cartofi prăjiți cu orice de Arnold Wesker. Regia, coregrafia și ilustrația muzicală: Alice Barb. Scenografia și light design: arh. Cătălin I. Arbore. Cu: Geo Costiniu, Șerban Ionescu, Mircea Constantinescu, Marian Lepădatu, Gelu Nițu, Laurențiu Lazăr, Florin Dobrovici, Marius Stănescu, Petre Nicolae, Ioan Bantinaș, Mihai Danu/Pavel Bartoș, Gabriel Pintilei, Aurelian Bărbieru, Ionuț Kivu.